

॥ ५१ ॥ आसुरांद्रियारामास्तेषामियमासुरी शिश्रद्धाः ग्रामकं ग्रामस्थजनानां कंसुरवं व्यवयम् दुर्मदेन गुह्येन्द्रियेण ॥ ५२ ॥ निर्ऋतिर्नामगुदः मृत्युद्वारत्वात् वैशसंमलविसर्गम् लुब्धकेन पायुना तेनोक्तांतस्य दुःखप्राप्तेर्लुब्धकसाम्यम् ॥ ५३ ॥ अमीषां मध्ये निर्वाकपादः पेशस्कृत् हस्तः तावुभावंधौ छिद्राभावात् स्वतो ज्ञानक्रियाशक्त्यभावाच्च अक्षण्वतामिन्द्रियवतां देहानामधिपतिः पुरंजनः त्वग्निन्द्रियस्यानुक्तिः सर्वेष्वंतर्भावात् ॥ ५४ ॥

देवहूर्नामपुर्याद्वा उत्तरेण पुरंजनः ॥ राष्ट्रमुत्तरपंचालं याति श्रुतिधरान्वितः ॥ ५१ ॥ आसुरीनामपश्चाद्वास्तयायाति पुरंजनः ॥ ग्रामकं नाम विषयं दुर्मदेन समन्वितः ॥ ५२ ॥ निर्ऋतिर्नामपश्चाद्वास्तयायाति पुरंजनः ॥ वैशसं नाम विषयं लुब्धकेन समन्वितः ॥ ५३ ॥ अंधावमीषां पौराणां निर्वाकपेशस्कृतावुभौ ॥ अक्षण्वतामधिपतिस्ताभ्यां यातिकरोति च ॥ ५४ ॥ सयर्त्यतः पुरगतो विषूचीनसमन्वितः ॥ मोहं प्रसादं हर्षं वा याति जायात्मजोद्भवम् ॥ ५५ ॥ एवं कर्मसु संयुक्तः कामात्मा वंचितोऽबुधः ॥ महिषीयद्यदी हेततत्तदेवान्ववर्तत ॥ ५६ ॥ क्वचित्पिबंत्यां पिवति मदिरां मदविह्वलः ॥ अश्रंत्यां क्वचिदश्नाति जक्षंत्यां सहजक्षति ॥ ५७ ॥ क्वचिद्गायति गायंत्यां रुदंत्यां रुदति क्वचित् ॥ क्वचिद्धसंत्यां हसति जल्पंत्यामनुजल्पति ॥ ५८ ॥ क्वचिद्धावतिधावंत्यां तिष्ठंत्यामनु तिष्ठति ॥ अनुशेते शयानायामन्वास्ते क्वचिदासतीम् ॥ ५९ ॥ क्वचिच्छृणोति शृण्वंत्यां पश्यंत्यामनु पश्यति ॥ क्वचिज्जिघ्रति जिघ्रंत्यां स्पृशंत्यां स्पृशति क्वचित् ॥ ६० ॥ क्वचिच्च शोचतीं जायामनु शोचति दीनवत् ॥ अनुहृष्यति हृष्यंत्यां मुदितामनु मोदते ॥ ६१ ॥ विप्रलब्धो महिष्यैवं सर्वप्रकृतिवंचितः ॥ नेच्छन्ननुकरोत्यज्ञः क्लैव्याक्कीडा मृगो यथा ॥ ६२ ॥ इति ० भा ० म ० च ० पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥

अंतःपुरं हृदयंगतः विषूचीनं सर्वतोमुखं मनः मोहप्रसादहर्षास्तमः सत्वरजः कार्याणि जायाबुद्धिः आत्मजा इंद्रियपरिणामास्तदुद्भवम् ॥ ५५ ॥ ॥ ५६ ॥ जक्षंत्यां भक्षयंत्याम् ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ आसतीमासीनाम् ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ सर्वा असंगत्वादिलक्षणा प्रकृतिः स्वभावो वंचितो यस्य सर्वथा प्रकृत्या वंचित इति वा नेच्छन् अनिच्छन् क्लैव्यात् पारवश्यात् ॥ ६२ ॥ इति चतुर्थे टीकायां पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥